

— Ne, ne idu po nas, već su doveli ove iz Vitine — polako naginjući se prema nama reče jedan od drugova koji je stajao na vratima.

Dovedeni, već više dana neobrijani, provukoše se kao sjene jedan za drugim mimo naših vrata, gotovo i ne gledajući u našu ćeliju.

Ostali zatvorenici, što nam više ne bijaše drago, i dalje proviruju kroz rešetke u našu sobu, iz koje sigurno zaudara sparina, i gledaju u nas kao u kakve rijetke životinje u zoološkom vrtu.

Još neko dolazi na glavna ulazna vrata. Strahujemo.

— Dico, jeste li živi? ... — javi se iza sobnih vrata potresen, drhtav i tužan muški glas.

Vrata se otvoriše. Među nama se nađe Ivan, Marijanov otac. Gleda nas, a niz lice mu se skotrljaše suze, koje nije mogao sakriti. Stao je kod vrata, drhti, ne može naprijed, klecave noge ga izdale. Prikiopio je i posljednju snagu, pošao korak-dva, stao nad sinom i duboko uzdahnuo, a u njemu kao da se nešto slomi. Izvadi rubac, obrisa nakvašeno lice i kroz nezadržljivi plač s naporom izusti:

— Sine, sine, jesi li živ, jesi li to ti? Ja, ćaća, ne mogu da te poznam...

Marijan, koji ga je nepomično i nijemo gledao, ubrzano nekoliko puta trepnu očima, nabra čelo, a preko sljepoočnica prema donjem dijelu uha sa obadje strane iz očiju poletješe kao kristal čiste suze. Napregao je i posljednju snagu da bi progovorio bar jednu riječ, ali nije mogao.

— Da li sam ja zaradija da se prema meni ovako postupa? ... Joj, joj, Marijane... — reče Ivan trsući glavom držeći se obadvjema rukama za kosu.

Ivan se ipak savlada, malo se smiri, i baš kad poče da nas tješi i hrabri, pojavu se ključar i naredi mu da nas napusti, jer je vrijeme posjete isteklo. Na vratima on se još jednom okrenu prema nama i reče:

— Dico, budite strpljivi. Tražićemo ljude da se zauzmu i pomognu vam. Ima ljudi, oni će pomoći. Radi se na tome. Važno je da se glava sačuva...

Ivan je u srezu svakom dobro poznat. Njega zna svako dijete. Dobre veze ima sa mnogim ljudima i poznat je kao pošten Hrvat i ugledan čovjek. Kada

je Sudar počeo da vrši ubistva, nalazio se Ivan u Vitini. Čim je saznao o čemu se radi, počeo je da traži intervenciju od svakog za koga je smatrao da može pomoći. Nije žalio truda niti materijalnih sredstava. Bio je kod Joze Tonia—Hercega, ustaškog ideologa u ljubuškoj nahiji. Sjeo je u taksi i munjevitom brzinom otišao na Čerin kod tamošnjeg fratra fra Grge Vasilja, bivšeg gvardijana sa Humca, a inače njegovog dobrog ličnog prijatelja. Izložio mu je čitavu stvar, a ovaj mu naposljetku hladno, kao preko volje, rekao:

— Ivane, znam da je situacija teška, ali što ti mogu... Dalo bi se pomoći da se ne radi o komunistima... Ovako niti mogu, a niti hoću da pomognem, jer u stvari tim bih učinio jedan gest koji nije u skladu sa mojim načelima. Ja moram da držim do svoje časti i ugleda...

Prije nego što je došao k nama, Ivan se našao u Studencima kod studenačkog popa don Jure Vrdojljaka—Bišćevića. Za njega je znao da spada u najistaknutije ustaške ličnosti. Kako narod kaže, »vedrio je i oblaćio« u srezu, pa je i tu trebalo, prema Ivanovu računu, nešto pokušati.

— Slušaj, Ivane, — rekao mu je don Jure nakon što je saslušao njegove jade — reci ti meni da li ti imaš još djece?

Ivana je pitanje iznenadilo.

— Imam, još četvoro.

— Dobro je. Čuvaj ti tu ostalu djecu. O njima se staraj. Pazi da ona ne bi otišla naopako, okrenula pogrešnim putem. Što se tiče Marijana, on je komunist, a komunistima mjesta nema među nama. Mi čistimo zemlju od svega onog što ne živi i ne misli u duhu nove ustaške vlasti. Pa i tvog sina i njegovu družinu...

Svećenik je zastao, malo se zamislio, pogladio голу glavu, zažmirio, zatim se nagao prema Ivanu, razvukao usta na osmijeh i nastavio:

— Ivane, žalim te. Naročito mi je žao što se to moralo desiti baš tebi. Meni je žao Hrvata i katolika, ali u interesu opće stvari mi moramo pretrpjeti izvjesne žrtve...

Poslije razgovora sa don Jurom, Ivan je nastavio put u pravcu Ljubuškog, koji mu se učini mnogo

BIBLIOTEKA »DŽEPNA KNJIGA«

232

JURE GALIĆ

NEPOKORENO SELO

Urednik
MILICA BORIĆ

SVJETLOST — SARAJEVO
1962.